

Asia: VN/20925/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne, mikäli erottelu alla olevien kysymysten mukaisesti ei onnistu

Työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttaminen

Lakiin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP-palvelu) esitetään tehtäväksi tekninen muutos siten, että lakitekstissä kunta lakisääteisten sosiaali- ja terveystyöpalveluiden tuottajana korvataan hyvinvointialueella. Lakiehdotuksen mukaan työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla tarkoitetaan yhteistoimintamallia, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työttömien työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta siten kuin laissa tarkemmin säädetään. Monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä tarjoamalla heille heidän palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja.

Vihdin kunta ei kannata lakiesitystä sellaisenaan vaan esittää, että laissa säilytetään kirjaus kuntien lakisääteisestä mahdollisuudesta osallistua työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun sen täysimääräisenä toteuttajana myös sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveystyöpalvelut siirtyvät kunnilta hyvinvointialueen järjestämisvastuulle.

Ehdotettu muutos ei huomioi riittävästi sitä, että sosiaali- ja terveystyöpalvelujen lisäksi kunnissa on jo vuosien ajan rakennettu työllisyydenhoidon ekosysteemiä, jossa ovat mukana työnantajat, järjestöt, TE-palvelut, säätiöt, oppilaitokset, yksityiset palveluntuottajat ja erilaiset työllisyys Hankkeet. TYP-palvelu on osa kunnan työllisyydenhoidon kokonaisuutta ja TYP:n työntekijöillä on paljon laajempi palveluvalikoima käytössään kuin pelkästään kuntien järjestämät sosiaali- ja terveystyöpalvelut.

Kunta tuo myös TYP- palveluun ja TYP:n asiakkaille koko ekosysteeminsä palvelut kuten järjestötyöllistämisen, tuetun työllistämisen, työhönvalmennuksen, säätiöiden ja järjestöjen palvelut, koulutuspalveluja ja eri hankkeiden palvelut. Kunnissa on myös vahva paikallistuntemus ja tieto alueen työmarkkinoista ja järjestöjen tarjoamista palveluista.

Työnantajien ja yritysten kanssa tehdään yhteistyötä ns. piilotyöpaikkojen ja osatyökykyisille sopivien työpaikkojen löytämiseksi. Kuntien hallinnoimat ja osarahoittamat työllisyys Hankkeet tarjoavat monipuolisia työllistymistä edistäviä palveluja erityisesti pitkäaikais- ja rakennetyöttömille, joita suuri osa TYP-asiakkaista on.

Vihdin kunnan oma toiminta työllistymistä edistävänä palveluna on tarjonnut näitä palveluja ja on vastannut noin puolesta TYP-asiakaskohderyhmälle tarjotuista palveluista. Kunnan erottaminen TYP-työn käytännön toteuttamisesta estää jatkossa tarkoituksenmukaisten palvelukokonaisuuksien suunnittelun ja toteuttamisen kuntalaisille.

Kuntakokeilukunnat kuuluvat TYP-lain piiriin julkisia työvoimapalveluja tarjoavana toimijana. Länsi-Uudellamaalla kuntakokeiluun kuuluvat Espoo sekä Raasepori ja Hanko. Lakiehdotus ei tuo riittävällä tavalla esille työllisyyskokeilujen ulkopuolella olevan kunnan roolia työllisyydenhoidon kokonaisuudessa. Vaarana on, että tällä väliaikaisella lakimuutoksella, jossa työllisyyskokeilujen ulkopuolisen kunnan rooli jää TYP-palvelussa vain johtoryhmätyöhön osallistumiseksi, menetetään pitkään asiakkaille kehitetyt palveluprosessit. Vuoden 2024 TE-palvelu-uudistuksessa työllisyyspalvelujen, mukaan lukien TYP-palvelu, järjestämisvastuu siirtyy kunnalle tai yhteistoiminta-alueelle.

Hallituksen aiemmissa TYP-lain esityksen (HE 183/2014) perusteluissa on todettu, että: ”Työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua varten ei perustettaisi uutta organisaatiota, vaan kukin toimintamallissa mukana oleva viranomaisen toimisi omien toimivaltuuksiensa puitteissa”. Vihdin kunta on viranomaisena näin toiminut ja haluaa jatkaa toimivaltuuksiensa puitteissa oman toimintamallin mukaisesti ja sitä edelleen kehittämällä.

Samassa yhteydessä työttömyysturvaa muutettiin siten, että kuntien rahoitusvastuuta työmarkkinatuen saajien osalta kasvatettiin. Tällä haluttiin korostaa kuntien roolia ja vastuuta pitkäaikaistyöttömyyden aktiivisessa hoitamisessa. Uusi TYP-lakiehdotus vie käytännössä kuntien mahdollisuudet vaikuttaa pitkäaikaistyöttömyyden aktiiviseen hoitoon sekä kustannusten hillitsemiseen TYP-toiminnan kautta.

Nykyisessä TYP-laissa (1369/2014) on määritelty myös, että: ”Työ- ja elinkeinotoimisto, kunnat ja Kansaneläkelaitos osoittavat monialaiseen yhteispalveluun palvelua tarvitsevien asiakkaiden määrää huomioon ottaen riittävän määrän henkilöstöä”. Vihdin alueella TYP-toiminnan resursseja on supistettu vuosien varrella määrärahojen vuoksi. Kunnilla on kuitenkin ollut intressiä ja

mahdollisuuksia lisätä resursseja TYP-työhön, jolloin pystytään turvaamaan riittävä määrä henkilöstöä palveluun.

Monialaisen yhteispalvelun johtoryhmällä on valtioneuvoston asetuksen työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1377/2014) mukaan asetettava tavoitteet toimialueelle, seurattava ja arvioitava niitä. Uudessa lakiesityksessä (§ 7) ei kuntaa olla poistamassa johtoryhmästä. Tavoitteiden asettaminen, seuraaminen ja arviointi ei olisi kunnan edustajan osalta tarkoituksenmukaista, koska kunnilla ei ole mahdollisuutta millään tavalla vaikuttaa niiden toteutumiseen. Johtoryhmässä ei äänestetä, jolloin eriävät mielipide jää vain kirjattavaksi.

Kotoutumista edistävän lain muuttaminen

Kotoutumislain osalta esityksellä turvattaisiin maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistä annetun lain nojalla saamien sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden järjestäminen jatkossa, kun sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille. Mikäli uudistusta ei tehtäisi, hyvinvointialueet eivät voisi hakea valtiolta korvauksia ja kyseisten palveluiden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia voisi olla haastavaa kattaa muuten. Uudistuksella mahdollistetaan jatkossa yhdenvertaiset ja laadukkaat palvelut kotoutumislain palveluiden parissa oleville maahanmuuttajille. Alaikäisten osalta esityksellä pyritään turvaamaan perheryhmäkotien toiminnan jatkuvuus ja lasten hoiva, huolenpito ja kasvatusta.

Palveluiden järjestäminen toteutuu jatkossa kunnan ja hyvinvointialueen tiiviinä yhteistyönä. Siksi on tärkeää, että järjestämisvastuusta syntyneet kustannukset korvataan sekä kunnille että hyvinvointialueille. Vihdin kunta pitää perusteltuna, että kunta voi edelleen hakea kotoutumislain 50 §:n mukaista laskennallista korvausta alkukartoituksen järjestämisestä muulle kuin työttömänä työnhakijana olevalle henkilölle, myös muulla perusteella maahan muuttaneen alkukartoituksen järjestämisestä.

Alaikäisten ja ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten palveluiden järjestämisvastuu jää lakiesityksen perusteella hieman epäselväksi. Päävastuu kotoutumisen edistämistä on kunnalla ja ELY-keskus sopii kunnan kanssa lapsen tai nuoren kuntaan sijoittamisesta. Lasten ja nuorten tukeminen on kuitenkin sosiaalihuoltolain alaista toimintaa. Näiden palveluiden järjestämisvastuu puolestaan kuuluu hyvinvointialueelle. Voisi olla perusteltua, että myös hyvinvointialueen edustaja olisi jollain tavalla mukana jo lapsen tai nuoren kuntaan sijoittamisesta sovittaessa, vaikka ELY-keskus ja kunta ovatkin pääasialliset sopijaosapuolet. Tässä kohtaa siis hyvinvointialueen rooli saattaa lakiluonnoksessa jäädä hieman epäselväksi.

1. Lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaan koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6.

-

7 § Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

2. Lakiehdotus kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 6)

-

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

-

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

Väätäinen Taru

Vihdin kunta - Vihdin Kunnanhallitus 4.4.2022 § 78